

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΕΘΙΜΑ

Η "ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΜΑΜΗΣ,"

Μιά περιεργή εορτή. Τά δώρα που στέλνονται στη μαμή. Που εορτάζεται ή «ήμέρα της μπάμπως». Γενικό κλειδίωμα των ανδρών στα σπίτια. Η καθερθ. Δευτέρα στην περιφέρεια Ελλάσσονας. Τσουκνιδόπητα ή σπανακέρριζο». Ο συναγερμένος των γυναικών, κ.τ.λ.

Χωρίς να το καταλάβουμε, φθάσαμε στην «ήμέρα της μαμής». Οι περισσότεροι όμως αγνοούν ότι έχουν και ή μαμήδες την ξεχωριστή τους ημέρα και την ξεχωριστή τους γιορτή. Όχι δεν είνε μόνο αυτό. Μαζύ με τη μαμή κάθε χωριού την ημέρα εκείνη εορτάζουν και ή παντρεμένες γυναίκες που έχουν παιδιά. Η άλλες γυναίκες, ή ελεύθερες, κ' εκείνες που δεν έχουν παιδιά, όχι μόνο δεν εορτάζουν αλλά κλειδώνονται μέσα στα σπίτια τους. Επίσης στέλνουν στα σπίτια των κλειδώνονται και οι άνδρες. Άλλοί μόνον δε σε κείνον που θα

τολμήση να ξεμυτίση απ' αυτά.

Η εορτή ή ή «ήμέρα της μαμής» είνε γνωστή στην Ανατολική Θράκη και στη Βουλγαρία. Στη Μακεδονία το έθιμο αυτό είνε άγνωστο; όπως και στην Παλαιά Ελλάδα. Παλαιότερα ίσως να ήταν εθρύτερα γνωστό, αν κρίνη κανείς από τά δώρα που σε μερικά μέρη συνηθίζουν ακόμη και σήμερα να στέλνουν στη μαμή κατά τις ημέρες του νέου έτους.

Από την Ανατολική Θράκη, οι Έλληνες των Σαράντα Εκκλησιών, της Βιζύης, της Αδριανουπόλεως, του Αουλή-Μπουγιές, και άλλων μέρων, διετήρησαν την εορτή της μαμής. Στους Έλληνες όμως της Ανατολικής Ρωμυλίας το έθιμο αυτό είχε μεγαλειότερα άξια διάδοση. Τώρα οι πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας μαζί με τά τραγούδια των, το γλωσσικό των ιδίωμα, τις φορεσιές των, μετέφεραν και τά έθιμά των στην Δυτική Θράκη και την Μακεδονία, όπου εγκαταστάθηκαν. Και έτσι ή «ήμέρα της μαμής», ή «της μπάμπως» όπως λέγεται από τους Έλληνες της Ανα-

καινε μιά Προτοχρονιά ή κυρία των Τιανζ, αδελφή της μορφής Μοντεσπάν, στον δούκα του Μαιν, του γυνό του Λουδοβίκου 14ου.

«Ήταν, όπως αναφέρουν τά χρονικά της Αιύλης, ένα μικροσκοπικό δωματίκι μήκους δύο μέτρων, πλάτους άλλων δύο και ύψους έναμυον μέτρων. Το δωματίκι αυτό πλουσιώτατα επιπλωμένο χρησίμευε για κρεββατοκάμαρα. Στη μιά γωνία του είχε ένα πολυτελέστατο μικροσκοπικό κρεββατάκι και στη μέση ή αν τοποθετημένη μιά μικροσκοπική πολυθρόνα, παρόμοια με βασιλικό θρόνο. Έπάνω στο θρόνο εκείνον ήταν καθισμένο ένα κέρνιο όμοιομα του δονακός ντε Μαιν. Γύρω του στεκόταν ορθά τρία άλλα κέρνια όμοιομάτα, απ' τά οποία τό ένα παρίστανε τόν δούκα ντε Λαροφόκον, τό άλλο τόν δούκα ντε Μαργιανά και τό τρίτο τόν Μπασουόνι. Και τά τρία όμοιομάτα κρατούσαν στα χέρια τους ποιητικές συλλογές και είχαν στάσι και έκφραση προσώπων τέτοια που φανταίνονταν πως άπήγγελλαν στίχους στον βασιλόπαιδα. Κοντά στην πόρτα στεκόταν ένα πέμπτο όμοιομα του Μπουαλό, όπλισμένου με τά δικάλλα, με την οποία χτυπούσε μερικά άλλα όμοιομάτα—τά όμοιομάτα διαφόρων ποιητών μετρία άξια—οι όποιοι ζητούσαν να μπουένη στην κάμαρη του βασιλόπαιδος. Ο Μπουαλό διαχροντας όλους αυτούς, καλοσίε συγχρόως ένα άλλο όμοιομα, τόν Λαρονταίν, να περάση μέσα.»

Άλλοτε πάλι ο δούξ τού Μοντουξέ έκανε στην περιφέρηη για την όμορφιά της δεσποινίδα Γιουλία ντ' Αντζέν, ένα πρωτότυπο έρωτικό δώρο.

Όταν ξύπνησε τό πρωί ή Γιουλία ντ' Αντζέν βρήκε έπάνω στο τραπέζι της τουαλέτας της έναν τόμο πολυτελέστατο δεμένο, σε κάθε σελίδα του όποιου ό διάσημος λογάφος της εποχής Ρομπέ, είχε ξεχωρίσει κ' από ένα διαφορετικό λουλούδι. Κάτω από κάθε λουλούδι ήταν γραμμένο από ένα έρωτικό ποίημα, σγαιτικό με τό λουλούδι και την Γιουλία ντ' Εντζίν. Τά ποιήματα αυτά τά είχαν γράψει οι διασημότεροι ποιητάι της εποχής, και συγκεκριμένους ο Κορνήλιος, ο Αργώλ ντ' Αντιγγύ, ο Σαπελαίν, ο Γκοντό, ο Νρεσμορέτ, ο Σκουντερό, ο Ταλλμάν ντε Ρεώ και άλλοι. Ο Κορνήλιος είχε γράψει στο βιβλίο εκείνο τρία ποιήματα, ένα για τόν κείνο, τό δεύτερο για τόν δίκανθο και τό τρίτο για τό άνθος της ροδιάς.

τολικής Ρωμυλίας, εορτάζεται τώρα στο Κίτρος, στο Άμπατο, στο Σούλοβο, στο Κιουχοκού, στο Τσαντιλί, στα Κορφαλία, στο Καβαλί, και σε άλλα μέρη της Μακεδονίας, όπου εγκατεστάθηκαν.

Αν είνε άρχαιο ελληνικό έθιμο, τό έθιμο αυτό ή άν τό έπλησαν οι Έλληνες από τους Βουλγάρους, δεν ξέρουμε. Τό βέβαιον είνε ότι ή ημέρα της μαμής εορτάζεται με φανατισμό σε όλη τη Βουλγαρία, όπου λέγεται «μπάμπωβ νιάν» και ότι την εορτή αυτή την διατηρούν κυρίως οι Έλληνες που βρίσκονται σε στενή γειτονιά με τους Βουλγάρους.

Η ήμέρα της μαμής είνε ή 8 Ιανουαρίου, ή άλλη μέρα δηλαδή μετά του Άγιου Ιωάννου. Την ήμέραν αυτήν, στους συνοικισμούς που εγκατεστάθηκαν οι πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας, δεν θά ίδητε κανένα άνδρα έξω. Όλοι είνε κλειδωμένοι στα σπίτια. Η γυναίκες κυμαρχούν και είνε επικίνδυνο να συναντηθή κανένας άνδρας στον δρόμο με αυτές.

Στον Τύρναβο, στην Έλασσόνα, στην Τσαρισόνη, στα χωριά της Ποταμιάς κατά μήκος του Έλασσοντικού ποταμού, υπάρχει μιά ήμέρα — Καθαρά Δευτέρα — κατά την οποία ή γυναίκες αντίθετος κλειδώνονται στα σπίτια και οι άνδρες αντίθετος δίδουν κατά όργανιστικό τρόπο μόνον τους. Άλλοί μόνον στη γυναικα που θα ξεμυτίση την Καθαρά Δευτέρα από τό σπίτι της στον Τύρναβο ή στα περιχώρα. Η ήμέρα αυτή λέγεται **μουραή ή μουραής**, που σημαίνει τσουκνιδόπητα ή σπανακέρριζο. Κατά την ήμέρα αυτή επιτρέπεται στους άνδρες κάθε αιοχολογία και κάθε χειρονομία. Γι' αυτό τό λόγο και ή γυναίκες κλειδώνονται στα σπίτια τους. Κατά την ήμέρα της μαμής αντίθετος, επιτρέπεται, κάθε ελευθερονομία και ελευθέρη χειρονομία στις γυναίκες. Έντεθεν τό μάρμα τον άνδρον στα σπίτια των.

Τύπος επαρχιώτιδος Μαρής

Από τό πρωί της 8 Ιανουαρίου ή γυναίκες κάθε χωριού β'όσκονται σε συναγερμό. Νύκτονται με τά καλύτερά των ρούχα και ή περιών στο λαμό τους φλωριά. Από βροδός έχουν έτοιμηση καλά φαγητά και κρασί και μιά μεγάλη πλάκα σαπούνι, και με τά έφόδια αυτά πηγαίνουν στο σπίτι της μαμής. Η μαμή περιμένει τις γυναίκες ντυμένη και αυτή με τά καλύτερά της ρούχα. Κάθε νεοφερμένη πλένει τά χέρια της μαμής με τό σαπούνι που έφερε και δύτερα της; αφήνει τό ύπόλοιπο του σαπούνιου. Έτσι ή μαμή ξεπασφολίζεται από σαπούνι για όλον τόν χρόνο. Έπειτα ή γυναίκες στολίζουν με τά φλωριά τόν την μαμή ή όποια παρουσιάζεται ούτω χρυσοστόλιτη. Ένοσταία ότι τά φλωριά μετά τό τέλος της εορτής επιστρέφονται στις κατόχους των. Έπειτα άρχίζει τό γλέντι. Η μαμή έχει μαγειρέση και αυτή τά φαγητά της. Τό τραπέζι είνε άπειρατό. Τά φαγητά όρεκτικά και άφθονα. Τό κρασί τρέχει χωρίς τελειωμό και ή γυναίκες διγυρνούν διάφορα ανέκδοτα που δεν επιτρέπεται να τά άκούση αμύ άνδρος. Όταν άνάφη τό γλέντι άρχίζει ο χορός. Η μαμή τραβά έμπρός και άκολουθούν ή άλλες. Και τό γλέντι διαρκώς γίνεται ζωηρότερο. Τις άτοχυματιές όφες ή διασκεδάσε φθάνει στο κατακόρυφο. Άκριβώς τότε κανένας άνδρας δεν τολμά να φανή εις την άγοράν. Τά τραγούδια τών γυναικών χυλούν τόν κόθο. Τό σπίτι της μαμής εγκαταλείπεται και ό χειμαρρός τών γυναικών με την μαμή έμπρός, ξεγυρνά στους κεντρικούς δρόμους του χωριού. Μόνο τά κερφεντα είναν άνοιχτά, και απ' όλους τους άνδρες μόνο οι καπετζήδες άπολαμβάνουν άουλας. Ο χορός, τά τραγούδια, ή διασκεδάσε, συνεχίζονται στην πλατεία, στην άγορά και στα κερφεντα, τά οποία άνιχνουν στις γυναίκες την ήμέρα αυτή.

Αν κανένα περιεργό άνδρος κερπάλι παρουσιάσει έξωφρα από καμιά γωνιά, άμέσως ή γυναίκες όμοιον έναντίον του τολμηροού, που είχε τό θάρρος να ξεμυτίση από τό σπίτι του. Επεκολυθεί μαρθαίνιος δρόμος; κατά τόν όποιον ο άνδρας συλλαμνάνεται και εν πομπή οδηγείται στην άγοράν. Τότε τότε τίεται τό δίλημμα: Η να άδειάσει τό πορτοφόλι του κερθόντας τις γυναίκες, ή να βρεθή όλόγυμνος στους δρόμους γιατί ή γυναίκες άπαιτούν, αν δεν τις κερθίσουν μη τό άφήσουν κανένα ρούχο έπάνω του. Και προτιμά ό αιχμάλωτος κατά φρεσικό λόγο να κερθίση παρά να ρεζιλευθή.

Άργά τό βράδυ ή γυναίκες γυρίζουν στα σπίτια τους και από την άλλην ήμέρα ο άνδρας αναλαμβάνει πάλι τά κυριαρχικά του επί της γυναικός δικαιώματα. Έπί ήμέρες όμως εις τό χωριό συλλαίζονται ή λεπτομερείες της εορτής.